

FOLK OG LAND

NR. 29 — 12. ÅRGANG

LØRDAG 16. NOVEMBER 1963

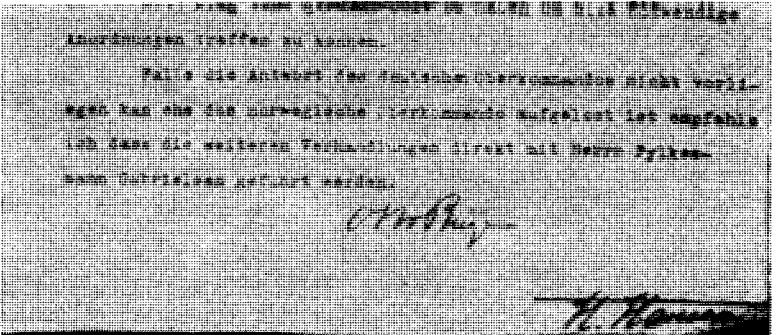
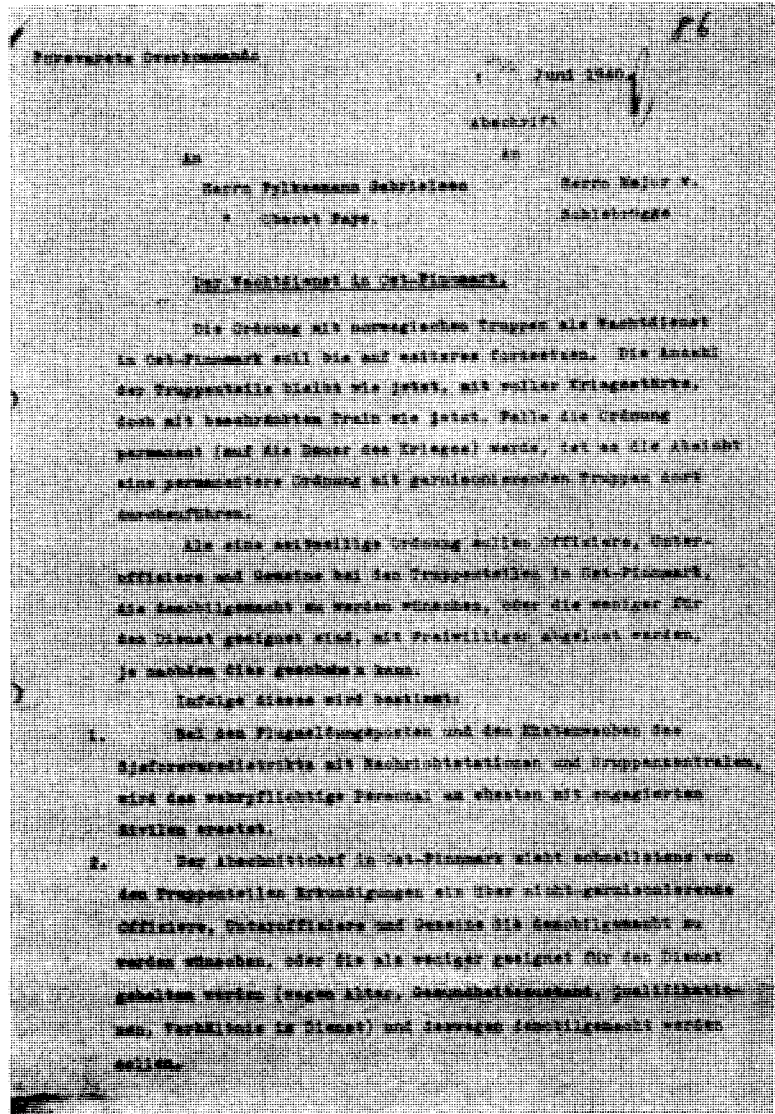
LØSSALG 85 ØRE

ARMINIUS:

NORGES BESYNDERLIGE KRIG EFTER KAPITULASJONEN

ET SAMMENDRAG AV VIKTIG DOKUMENTASJON SOM NÅ FORELIGGER

NORSKE TROPPER UNDER
TYSK KOMMANDO UNDER
«KRIG» MOT TYSKLAND, OG
EN TUNGNEM NORSK
OBERST

dig å foreta en sammenligning med den tyske krigsledelse for at man skal få en riktig forståelse av det hele.

Den høyeste tyske krigsledelse var OKW, som svarer til den norske Forsvarets overkommando under Ruge, mens ledelsen av de forskjellige våpengrener som sorterte under OKW innehadtes av OKH, OKM og OKL, altså en hærens, en marinens og en luftvåpnets overkommando. Også under den norske Forsvarets overkommando sorterte hæren og marinen. Luftvåpnet var dengang underlagt disse 2 våpengrener.

10. juni 1940 fant det som man vil vite to norske kapitulasjoner sted. Først, klokken 9.55, ble det ved Spiankupp på Bjørnefjell undertegnet en kapitulasjonsavtale for den siste norske divisjon som kjempet, nemlig 6. divisjon (de andre hadde alt kapitulert etterhvert, bortsett fra 1. divisjon som var gått over grensen til Sverige).

Fra et tysk synspunkt var imidlertid ikke denne lokale kapitulasjon av en hæravdeling tilstrekkelig når det gjaldt en total og avsluttende kapitulasjon og avslutning av krigshandlingene. På samme vis krevet de allierte ved den tyske kapitulasjon som avsluttet krigen, at kapitulasjonsavtalen skulle underskrives i Berlin, ikke av en armégeneral, men av en representant for OKW (Forsvarets overkommando). Dette ble da også gjort av sjefen, feltmarskalk Keitel. De enkelte armégrupper hadde da etterhvert kapitulert lokalt.

Som følge av denne tyske sedvane og dette tyske krav, ble det samme dag kl. 16 på Britannia Hotel i Trondheim undertegnet en generell kapitulasjonsavtale omfattende

hele det norske forsvar, det vil si samtlige norske stridskrefter. At det i innledningen til denne generelle norske kapitulasjonsavtale ble nevnt med honnør den tapre holdning som den sist kjempende avdeling 6. divisjon hadde vist, var en tysk gest som ikke rokker ved det faktiske forhold.

Litt forvirrende kan det naturligvis virke at general Ruge opptrådte i begge avtaler, både som sjef for «den norske nordarmé» i Bjørnefjellavtalen og som sjef for «den norske overkommando» i Trondheimsavtalen, men dette skyldtes ganske enkelt det forhold at det ikke var andre norske hæravdelinger som kjempet enn 6. divisjon og at den derfor naturlig ble lagt direkte inn under general Ruge da dens egentlige sjef general Fleischer noen dager før var blitt beordret til å medfølge eksilregjeringen som militær rådgiver.

I denne generelle kapitulasjonsavtale, som var avsluttet etter initiativ av Ruge og etter Nygaardsregjeringens ordre, er der bestemmelser som naturligvis ville bety blankt krigsforræderi fra overkommandos side hvis det virkelig var meningen at Norges krig skulle fortsette. Og de som fremdeles hevder noe så absurd, bør ta konsekvensene av det og kreve de gjenlevende skyldige medlemmer av

Forts. side 6

General Ruge gav direktiver om det tysk-norske militære samarbeide så sent som 24. juni 1940.

som sorterte under den norske overkommando med forsvars sjefen general Ruge som sjef.

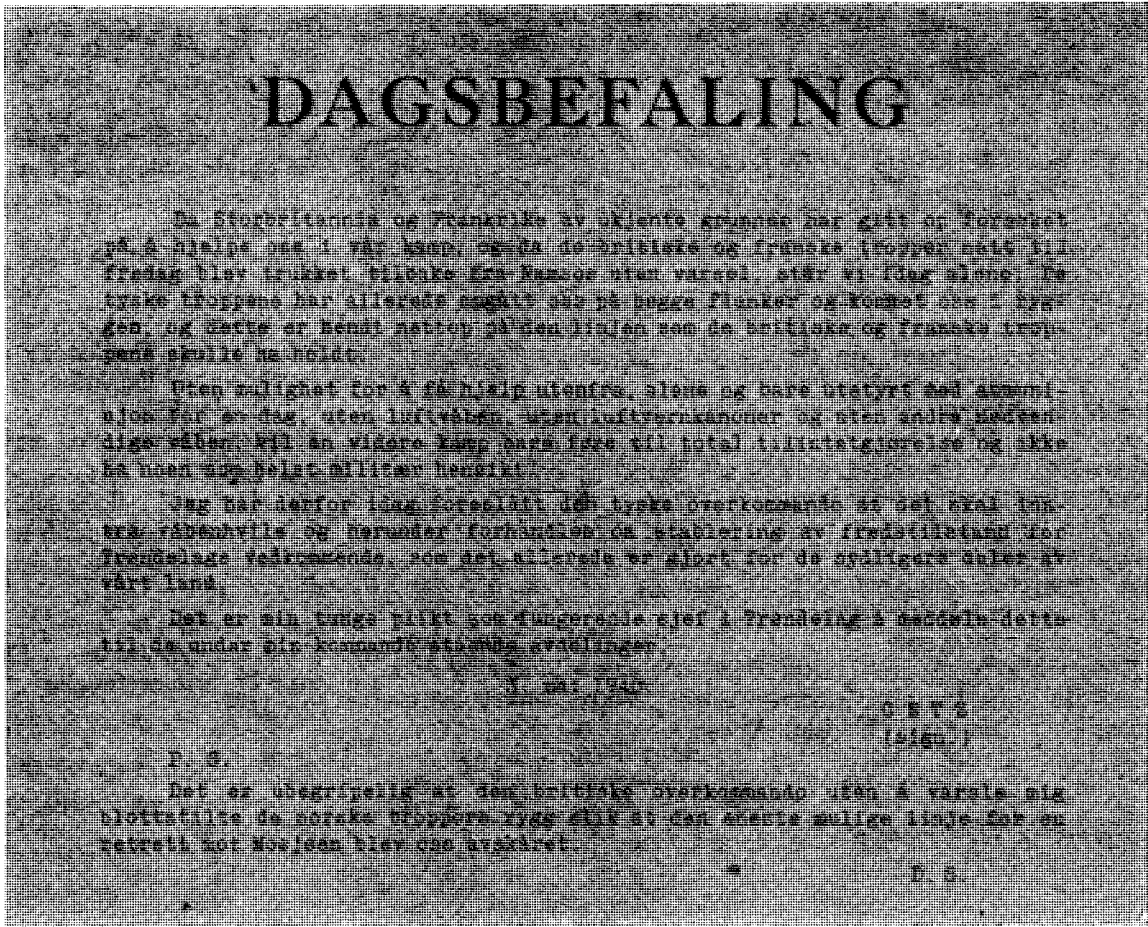
Til orientering for våre lesere er det kanskje nødven-

II.

Hvorledes det nå forholder seg med alle krumspringene som gjøres i senere skriftlige beretninger om det som skjedde, så er som nevnt innledningsvis selve kapitulasjonsavtalens bestemmelser det beste og det mest avgjørende bevis på at krigen ble avsluttet for Norges vedkommende som stat 10. juni 1940 og at paragraf 86 derfor ikke lar seg anvende som grunnlag for det senere «retts»oppgjør.

Og her kommer vi da inn på det tidligere nevnte forhold med avdelingene i Øst-Finmark som ble stillet under tysk overkommando, i henhold til kapitulasjonsavtalen selv og til senere disposisjoner og direktiver fra den norske overkommando.

Men la oss først ta for oss selve kapitulasjonsavtalen, som dommerne i landssviksakene karakteriserte som en lokalavtale for 6. divisjon for å bortforklare dens klare bestemmelser som almenlydige for alle militære enheter

Divisjonene kapitulerte etterhvert, sist 6. divisjon. Her er oberst Getz' oppsiktsvekkende dagsbefaling etter at engelskmennene hadde evakurert Trøndelagen og latt ham i stikken. Det var da Kobi og Ljunberg ble sendt til London for å true med den krigs avslutning som kom en måneds tid senere.

En NS-manns innsats i det fremmede

LIERLENSMANNEN GEORG SKOGEN, SOM BLE MØNSTERBRUKER I ARGENTINA.

Georg Skogen på Los Alamos i 1959.

De tidligere lensmann i Lier, Georg Skogen dro som følge av «rettsoppkjøret» til Argentina, hvor han skapte seg en ny tilværelse i en dyktig og heroisk innsats. Etter å ha mistet sin sønn ved en bilulykke i fjor, er Skogen i høst avgått ved døden, 63 år gammel. Om hans innsats i det fremmede skriver en venn av familien:

Når en reiser ut fra den lille landsbyen Coronel du Graty, som ligger i den sydlige del av provinsen Chaco i Argentina, kommer en, ca. 20 km. lenger borte, til en vei som tar av til venstre. Hvis en følger denne veien et stykke, kommer snart et skogholt tilsyne, og dette må en legge merke til, da det er en sjeldenhet på disse kanter. Skogen betyr at nå er det slutt på de uendelige sletter hvor bare palmetrær vokser, og at her er det fruktbar jord.

Landskapet er rent vakkert, særlig hvis en sammenligner med det en nettopp har kjørt igjennom, og snart kommer en hvitmalt grind tilsyne hvor det står malt med store bokstaver: LOS ALAMOS (poplene). Fra porten går det en lang, vakker allé som fører opp til selve gården, hvor de hvite husene ligger og koser seg, omringet av store grønne plener, blomster og skyggefulle trær. Omkring gårds-plassen, som er et eneste grønt teppe, er det to våningshus og tre «galponer» (uthus til redskap og oppbevaring av frø etc.)

Overalt er det beplantet: først og fremst de 400 hektar jord, med bomull, mais, solsikke eller hvete, og så trær, trær over alt, ikke bare rundt husene, men også på jordene, hvor de gir avlingen ly mot den sterke vinden. Her er kjøkkenhaver og frukthaver, og rundt våningshusene spil-

ler sollyset i fargerike blomsterbed og rare, eksotiske planter og kaktuser.

Slik ser «Los Alamos» ut i dag, men da Georg Skogen kom dit for 14 år siden, var det bare villmark.

Det var nok med blandede følelser han forlot Norge i 1948. Det er ikke lett å begynne på nytt igjen når en snart er 50 år, og særlig da under fremmede himmelstrøk, under nye forhold, med nye mennesker, nye skikker og nytt språk.

Fremtiden var usikker, men loddet var kastet!

Georg Skogen visste at han aldri kom til å få se sitt fedreland igjen, da flyet en høstdag lettet med kurs mot Argentina.

I sitt nye heimland ble han godt mottatt av nordmenn som allerede hadde kommet dit, og etter en del reising omkring for å se på forholdene, kjøpte han sammen med noen andre, 300 hektar ubrudd land i Chaco. Dette var om våren, året etter ankomsten.

Da Skogen og en kamerat, en russisk baron, først kom til «Los Alamos», var det å begynne fra begynnelsen: først og fremst få tak over hodet og grave brønn. «Ranchoen» (huset), fire vegger med tak og jordgult, ble bygget av leire, og når en i dag ser på dette rommet, som fremdeles er en del av huset, er det ikke vanskelig å se at byggen ikke akkurat var spesialist på området. Men «ranchoen» gjorde sin nytte, selv om den hadde utseendet imot seg. Den var godt bygget, med tykke vegger, som ga ly for den brennende solen om sommeren og den iskalde sønnen-vinden om vinteren.

Brønn ble også gravet, og samtidig som installasjonen foregikk, ble det arbeidet natt og dag med den første

Forts. side 3

FORBUNDETS ÅRSMØTE

Forbundets arbeidsutvalg meddeler at årsmøtet har vært utsatt i påvente av Stortingets behandling av innstillingen «Om landssvikoppkjøret». Da denne har trukket så lenge ut og det er små muligheter for at den vil bli behandlet på denne side av nyttår, har arbeidsutvalget i møte 1. november vedtatt å utsette årsmøtet til over nyttår, nærmere bestemt slutten av januar eller begynnelsen av februar. Når en har fattet denne beslutning, skyldes det også andre forhold som først vil være avklart når året er ute og som årsmøtet vil måtte ta standpunkt til.

Eftertanken infinner seg

På Lista har en utkommandert militæravdeling, som var rekvirert for å ta hånd om en sinnssyk mann som gjorde motstand da han skulle sendes på sykehus, skutt ham rett ned med kaldt blod uten tvingende nødvendighet. Dette drapet har vakt slik indignasjon i bygden at tannlege Hans Jølle i selveste «Dagbladet» har sett seg foranlediget til å si noen sannhetens ord også om den tyske okkupasjonsmakt i Norge. Vi siterer:

«Vi hadde i min bygd under krigen ca. 5.000 tyskere til stadihet i forlegning. Når unn-tas grusomhetene mot russiske krigsfanger (som vel forfatteren ikke vet synderlig om, men som iallfall bevislig ble gjengjeldt på russisk side), hadde vi bare én slik alvorlig forbrytelse som ble begått nylig av norsk politi og militær. Den gang gjaldt det også en sinnssyk person som forbrøt seg mot unn-takstilstanden. Jeg husker godt hvor sterkt vi reagerte på den episoden. Det var i 1942. I dag skriver vi 1963.»

«Så kan det spørres: Hadde disse unge militære (de norske) plikt eller sogar rett til å adlyde ordre og skyte dette syke menneske? Hadde det vært tyskere hadde vi nesten enstemmig forlangt dem tiltalt og straffet.»

Og dette gjelder, sier tannlegen, norske soldater og ikke «tyske gutter, som i årevis ble opplært i vold og drap.» Vi forstår ikke riktig hva han mener med det. Alle lands soldater blir jo opplært i å ta livet av fienden, men ut over

Bokanmeldelser ved Siegfried:

Det gamle katolske Norge

Sigrid Undset: KIRKE OG KLOSTERLIV. J. W. Cappelen.

Boken inneholder tre av Sigrid Undsets forholdsvis ukjente essays, i sin tid trykket i «Norsk Kulturhistorie», bind II og dertil en innledning av Hallvard Rieber-Mohn, den mangesidige jesuitpater som så energisk og dyktig bærer sin ordens tradisjoner videre i den religiøse oppløsningstid som kjenner-tegner vår tid og som derfor byr på rike misjonsmuligheter. Sigrid Undsets essays er uhyre interessant lesning for den som er glad i Norges gamle historie. Hun visste uhyre meget og dertil

dette kjenner vi ikke til noen spesialopplæring i vold og drap for verdenskrigens tyske soldater. Men, forfatteren mener vel formodentlig å ville ironisere over propagandæen. Han anfører iallfall videre at «våre norske soldater har jo en god, kristen oppdragelse.»

Kanskje de har lest den blodtørstige etterkrigspropagandaen — til og med i fredsvennen «Dagbladet», som i sin tid gikk inn for avlivelse av alle norske frontkjempere?

kom at når det gjaldt disse ting talte hun ut av sitt innerste hjerte. De tre essays er «Sognekirken», «På pilegrimsferd» og «Klosterliv» og de gir samlet en verdifull innføring i kirke- og kristenlivet i det gamle katolske Norge.

Interessant er det å notere seg at Rieber-Mohn meget sterkere enn forfatterinnen selv understreker motsetningen mellom den katolske kirkes syn på at det var kristningen av Norge som i virkeligheten bragte oss vår kultur og bragte oss i kontakt med restene av Europa og det pateren kaller Kincks nordiske stammemystikk. Som en naturlig konsekvens tar han imidlertid også avstand fra det marxistiske syn på historien, markert blant annet av Edvard Bull. Pateren skriver blant annet:

« — — hans (Bulls) doktoravhandling fra 1912, «Folk og kirke i middelalderen», var skrevet uten forståelse for at det var kirkens sivilisatoriske verk og riksdannende administrasjon og jus som definitivt forvandlet Norge fra en norrøn randstat til en del av det europeiske kulturfelleskap. En positiv vurdering av dette historiske faktum, som i dag er almen i vår historieforskning, støtte også an mot en Hans E. Kincks nordiske stammemystikk — for ham går det originale, kraftfulle og bærende i den norrøne tradisjon under i møte med de mindrevverdige kristne låneverdier: Det blanke,

(Forts. s. 7)

Flere nye tyske bøker:

General Steiner: DIE ARMEE DER GEÄCHTETEN.

320 sider, 16 billedsider. Pris kr. 38,—.

En ny bok av Divsjon Wikings sjef om Waffen-SS.

Erich Kern: DEUTSCHLAND IM ABGRUND. DAS FALSCHER GERICHT. Pris kr. 38,—.

Tredje bind av Kerns triologi.

Helmut Sündermann: Potsdam 1945. Ein kritischer Bericht.

Nyopplag. 436 sder. Pris kr. 36,—.

Ernst Klee — Otto Merk: Damals in Peenemünde.

Stort format. kr. 35,—. Bygget på frigitte dokumenter beslaglagt av amerikanerne ved slutten av annen verdenskrig. Boken har en mengde ikke tidligere offentliggjorte fotografier, som viser hvorledes det nåværende kappløp mellom USA og Sovjetsamveldet i sin tid ble innledet på den lille øy Usedom.

James Leasor: Botschafter ohne Auftrag.

236 sider. Pris kr. 28,—. Boken handler om Rudolf Hess' flyvning til England i annen verdenskrig og bygger på nye opplysninger, også fra engelske kilder.

Paul Carell: Sie kommen!

328 sider, rikt illustrert. Pris kr. 36,—. Boken handler om den allierte invasjon i Frankrike sommeren 1944. Forfatteren gir svaret på hvorfor de allierte i ro og mak fikk bygge opp sitt brohode mens 52 tyske divisjoner stod med geværet ved foten i Frankrike.

Enno Stephan: Geheimauftrag Irland.

356 sider med tallrike bilder. Pris kr. 36,—. Boken forteller om tyske agenter i den irske undergrunnskamp 1939—1945. Det er en dokumentarberetning bygget tildels på hittil hemmeligholdte dokumenter.

Hans Rumpf: Das war der Bombenkrieg.

216 sider. Pris kr. 28,—. Den tidligere generalinspektør for det tyske brannvesen forteller om tyske byer i ildstormen i en saklig beretning.

Folk og Land's Bøktjeneste

Postboks 3214, Oslo — Postgiro 164 50

FOLK OG LAND

UAVHENGIG UKEAVIS

Redaktører:

ODD MELSOM, ansvarlig
ALEXANDER LANGE

I brennpunktet

Ikke rettere en vi husker var VERDENS GANG blant de aviser som var aller mest begeistret over det som skjedde da norsk rettsvesen ble brutt ned under det såkalte «retts»oppgjøret i 1945 og utover. Det var den gang både rettsvesenet og påtalemyndigheten ble gjort til underbruk under politikerne, og det var den gang tillitsforholdet mellom publikum og påtalemyndigheten slo de første av de sprekke som VERDENS GANG først oppdager i dag i forbindelse med Kings Bay-saken og Lindstrøm-saken.

Herrer som O. C. Gundersen, Andreas Aulie, Karl Lous og Lars L'Abée-Lund hadde ikke iherdigere hejagjeng enn VERDENS GANG's redaksjon, det måtte da være DAGBLADET's, som forøvrig også nå vender seg mot de myndigheter og det rettsvesen som svikter.

Det må vel derfor i dag være som en slags skjebnens ironi når nettopp VERDENS GANG henger ut fire suspekter personer i forbindelse med den tillitskrise bladet nå fastslår og disse fire forekommer en så selsomt bekjente fra en annen tillitskrise. Under bildene av de fire setter bladet: «De er alle i brennpunktet i dagens diskusjon. Øverst justisminister O. C. Gundersen, derefter riksadvokat Andreas Aulie, statsadvokat Karl Lous og kriminalsjef Lars L'Abée-Lund».

Ja, herrene har nok lenge vært i brennpunktet for vår manglende tillit, forøvrig sammen med en rekke andre av etterkrigssamfundets støtter.

Når det gjelder justisminister Gundersen, så later det til at han ved et underlig spill av skjebnen alltid er på plass som justisminister når tilliten rokkes, så ham er det ikke umaken verd å ofre flere ord på.

Riksadvokat Andreas Aulie trenger vel heller ikke nærmere presentasjon. Hans nidkjærhet da det gjaldt å tjene makthaverne, den oppagiterte pøbel og det vi i all fall mener var urettens sak under det politiske oppgjør med landsmenn, er navngjeten.

Statsadvokat Lous er kommet spesielt hårdt ut å kjøre i VERDENS GANG, som sannelig ikke levner ham megen ære. Og det sier vi intet om, vi som kjenner hans virksomhet som landssvikstatsadvokat. Det er faktisk med et gjenkjennende smil vi leser sorenskriver Tønseths beske kritikk over vår gamle uvenn, gjengitt slik i VERDENS GANG: «Han nøler ikke med å si at statsadvokaten kommer med uttalelser som savner saklig grunnlag. Og han fastholder det han tidligere har sagt: han har ingen tillit til den rettslige etterforskning som statsadvokat Karl Lous har ansvaret for.» Men både sorenskriveren og det blad som nå feller en så hård dom — bør i dag også betenke at den samme mann ledet haugevis med etterforskninger under «retts»oppgjøret. Og det var mange slike Louser den gang både som aktorer, som forsvarere og også i dommersetene.

Siste mann på listen, kriminalsjef L'Abée-Lund er heller ingen ukjent mann for oss. Mange vil vel fremdeles huske den gang han som den reneste Don Quijote stormet det fredelige Ilebu med sine tungt vepnede tropper fordi han hadde latt seg innbilde at fangene skaffet seg våpen. Det falt ikke denne Sherlock Holmes inn at hvis disse fangene hadde hatt noen tanke på å bruke våpen mot landsmenn, så hadde de gjort det den gang de ikke var fanger ennå, den gang de hadde våpen og betydelige organiserte militæravdelinger.

Vel, det er arven til disse folk «i brennpunktet i dagens diskusjon» som det norske samfund sleper med seg

Kjentfolk

VG presenterer gamle «venner» for oss.

Det er i verden så meget stort,
som dog må blekne og briste,
men ett går frelst gjennom
dødens port:
et trofast sinn til det siste.

(THEODOR CASPARI)

i dag som et lik i lasten.
Slik vi hele tiden har
forutsagt at man vil komme
til å gjøre.

Innsats i det fremmede -

(Forts. fra s. 2)

lille Ferguson traktoren. At rendene ble både skakke og skjeve i begynnelsen, var det ikke noe å si på, for aldri hadde Skogen sittet på en traktor før, men jorden ble da lagt under ploget, og da tiden kom, var store arealer ferdige til å ta imot bomullsfrøene.

Litt etter litt ble driften organisert, og snart ble den første «peon» (gårdsgutt) Prado engasjert. Han var flink og arbeidssom, og det faktum at han hadde 2 koner, hvorav han hadde leiet bort den ene til de andre «peonene» for 5 pesos måneden, angikk jo ingen andre enn ham selv. Jo, kanskje også kona, men hun var av den økonomiske typen, og helt enig i arrangementet.

Maten ble laget ute, og etter hva det fortelles, kunne den godt spises, selv om den var noe ensformig. Skogens kokekunst, som før hadde bestått av et par speilegg nå og da på jaktturen sammen med venner i Norge, gikk fremover med kjempeskritt, idet han lærte seg å lage «puchero» (køkt kjøtt) på mange forskjellige måter, enten med ris, makaroni eller poteter.

Nærmeste handelssted var over 2 mil borte, og traktoren eneste fremkommestmiddel, så at det ikke ble handlet hver dag, er av disse grunner ganske forståelig.

Det krydde av vilt utover markene, men nettopp derfor mistet Skogen helt lysten til å gå på jakt. «Det er ikke sport lenger», sa han, «men mord». Senere, når Celine, fru, kom oppover, kunne det hende at hun fikk overtalt ham en gang i blant til å skyte noen duer, fasaner o.l. når hun skulle ha en riktig festaften, men noen riktig jakt ble det aldri mer, selv om det til og med var puma i nabolaget.

Året etter kom Kjell, sønnen, 16 år, oppover, og han

Deres feilvurdering av rettsapparatet kommer av at De betrakter statsadvokater, dommere og det øvrige rettspersonalet som opplyste, liberale mennesker. I virkeligheten er de først og fremst embetsmenn, og det som interesserer dem mest, er deres gasje. For gasjens skyld vil de anklage og domme hvem som helst.

(LEO TOLSTOJ
i «Oppstandelse»)

Har De
husket
bladpengene

?

elsket stedet fra første stund. Med sin veldige energi, og fabelaktige praktiske sans var han til stor hjelp. Snart var han inne i alt som hadde med bruket å gjøre, og hverken traktoren eller de andre maskinene hadde hemmeligheter for ham.

Årene gikk, og «Los Alamos» ble litt etter litt et mønsterbruk. Landbrukere kom fra fjern og nær for å følge med i eksperimenter som ble drevet der, og bomullen var mange ganger den beste i hele Chaco.

Tiltross for sin dengang dårlige spansk, ble Skogen på et tidlig tidspunkt valgt til formann i «Kooperativen» (sammvirkelaget), som han fikk opp fra så å si ingenting, til en stor, veldrevet organisasjon, hvor de fleste av omegnens landbrukere var medlemmer. Flere ganger representerte han bomullsdyrkerne fra Chaco på landsstevner i Buenos Aires, og en gang var han og talte landbrukernes sak i audiens hos den argentinske president Frondizi.

De som i begynnelsen hadde vært med på å kjøpe «Los Alamos», trakk seg etterhvert tilbake, og det gikk ikke så lenge før familien Skogen var alene om driften. Fru Skogen hadde klart å skape et koselig hjem, hvor gjester alltid var velkomne til et måltid god mat. I Chaco som i Lier var hun berømt for sin ypperlige kokekunst, og med rette var hun stolt av sine flinke verpehøner og flotte grønnsaker.

Kjell hadde også giftet seg og stiftet familie, og i flere år levde familien på «Los Alamos» godt og rolig.

Meget kunne skrives om livet på «Los Alamos»: om de evige kamper mot elementene, tørker og oversvømmelser, gode og dårlige år, muntre og triste episoder, giftslanger i brødboksen og slagsmål blant «peonene», gleder og tragedier, men mest kunne skrives om mennesket Georg Skogen, hans ukuelige pågangsmot og strålende humor.

En mann som eide det største en kan eie: Fred med seg selv, og vissheten om at han alltid ville det beste.

På kirkegården i Coronel du Graty, ligger nå to vakre gravstener side om side.

På den ene står det:
Kjell Skogen 1933—1962
og på den andre
Georg Skogen 1900—1963
Men livet går videre, og på tunet på «Los Alamos» leker en liten lyslugget, blåøyet kar som også heter Georg, etter sin bestefar.

Og Sindet er tungt af længsler,
der ikke ved ro og råd.
Og Sindet er tungt af minder
Minderne bæver af gråd.

(WILHELM KRAG)

Hitlers gåtefulle livlege

Fransk Goebbelskarikatur fra 1933.

Friedrich Christian Prinz zu Schaumburg-Lippe:
«Dr. G. Ein Porträt des Propagandaministers».
«Folk og Land»s Boktjeneste. Kr. 32,— innb.

Vi har tidligere her i «Folk og Land» både omtalt og bragt noen små glimt fra de erindringer Friedrich Christian Prinz zu Schaumburg-Lippe har skrevet om sin tidligere sjef og venn, den tyske propagandaminister dr. Goebels. Prinsen var i noen år propagandaministerens adjutant og hadde også menneskelige kontakter til ham. Som vi før har skrevet, er det et helt annet bilde av dr. Goebbels prinsen gir enn det vanlige.

Erindringene er nå utkommet i bokform og gir et uhyre interessant innblikk i det tredje rikets struktur, rent bortsett fra de streiflysnende kaster over både Hitler, Goebbels og også andre av de nasjonalsosialistiske ledere. Den bør leses av alle som kan tysk nok til å ha utbytte av den og som ikke nøyer seg med godtkjøpspropagandaen, men vil vite sannheten såvidt et anstendig enkeltmenneske da er istand til å oppfatte den under presset av store begivenheter.

Vi ville gjerne gi nok en prøve fra denne egenartede bok, men det er vanskelig å bestemme seg blant alt det interessante stoffet. La oss da ta et kapittel, som vel ikke hører til de mest dramatiske, men som berører forhold av kanskje større betydning enn noen idag er klar over. Det heter «Hitlers Arzt» og dreier seg om den mystiske dr. Morell, som ikke bare behandlet Hitler, men også andre av Det tredje rikets spisser. Dr. Goebbels kalte ham en forbryter. Men her følger da kapitlet i oversettelse:

BOKEN OM PROPAGANDAMINISTER GOEBBELS FORELIGGER NÅ.

etter at en av de mest kjente indremedisinere i Berlin, som jeg hadde vært til behandling hos i lengere tid, ikke hadde kunnet hjelpe meg.

Morell kom straks. Han studerte først min hodefasjon. Så undersøkte han nøye øynene mine. Derefter gav han meg to injeksjoner. «Hva er det De sprøyter inn i meg, professor?» spurte jeg. «En kombinasjon som er funnet opp av meg,» sa han «og som sikkert snart vil hjelpe Dem!» Mere sa han ikke. Faktisk var jeg få timer senere så godt som restituert, og om kvelden den følgende dag kunne jeg uten vanskeligheter for 5.000 mennesker holde en timelang fri tale i Lichterfelder Stadion uten å få tilbakefall. Det imponerte meg naturligvis, og det gledet meg å vite at Hitler hadde en så dyktig lege.

Noen tid senere, da Goebbels under krigen ukevis led av en voldsom hudkløe kunne ingen av de mest kjente leger hjelpe ham. Man hevdet at han hadde allergi mot visse kjemikalier som dengang fantes i vaskemidlene. Goebbels var begripeligvis blitt meget nervøs over disse stadige anfall av kløe som særlig opptrådte på underarmene. Alle hans omgivelser led under det.

Jeg fikk bare tilfeldigvis vite om det, for dengang så

Forts. side 7

OLGA BARÉNYI:

56

Dødsdans i Prag

En roman om pragerrevolusjonens dager i 1945

For en Gestapomann til mitt privatfengsel frihet og liv for hundre tyske kvinner eller barn, hadde Emil sagt. To hundre kvinner eller barn altså — og Martin river allerede bakfra Oskar tilbake: «Stans! Disse kvinner har samarbeidet med Gestapo! Jeg må — —»

Oskar rister ham av seg, man hører et knekk som om en nøtt ble trådt istykker, og kvinnen fra Kroatia ligger der med knust skalle.

Det er fremdeles hundre igjen, tenker Martin bistert, men han ville ikke ha kunnet utrette noe hvis han ikke uventet hadde fått hjelp.

«Oskar, din idiot,» roper fru Pecha skingrende. «Det er jo høye belønninger for Gestapoagenter! Du kan bli politikommissær hvis du fanger en Gestapoagent! Dette udyr blir likevel henrettet før eller senere!»

«Telefonere! Jeg må telefonere!» stammer en gardist med brennende røde ører. «Jeg må ringe opp til kringkastingen! En ny skjenselgjerning av de tyske barbarer!» Og han stamper alt avsted med knirkende støvler.

Martin stikker revolveren tilbake i lommen. Det ville ikke ha noen hensikt å holde fyren tilbake. Hva er det forøvrig som har noen hensikt lenger? Hundre kvinner eller barn skulle reddes — og nu blir hundre kvinner og

barn likvidert. Bare fordi han sa at de to mordersker var Gestapoagenter. Riktignok var den ene jødinne og den andre fra Kroatia, men Gestapo er og blir Gestapo, og Gestapo er tysk.

«Jeg må også telefonere. Kvinnen følger med oss.»

Oskar og Jena befordre Gestapoagenten ut med spark og slag. Fru Pecha traverer etter dem. Martin snur seg en gang, mens Michaela går forbi ham og over dørterskelen. De døde barn ser ut som istykkerlätte, underlig sammenkrummede voksdukker. Den halvt vanvittige mor, som stadig påny slår det stakkars hode mot veggen, de fortvilede og apatiske fanger, de hjelpeløse piker i rødekorsdrakten som selv kunne trenge hjelp mot de berusede gardister — for dette har han altså kjempet i årevis og uten betenking satt livet på spill hundrevis av ganger? Er dette den nye tid med de nye mennesker, som Moskva taler om?

På gangen står husholdersken mellom de to unge piker. Martin leter etter milde, skånende og trøstende ord, men kvinnen har allerede lest sannheten i hans bortvendte blikk. Hun tørker seg over de røde, forgråtte øynene med trikoloren, ser uten å begripe på det trefarvede bind og slenger det så fra seg. «Hvorfor?» Hun rekker armene i været som en druknende og stønner: «Tsjekkere mot tsjekkere! Slik sa Sibylla og det var hennes profeti: Bror vil reise seg mot bror, søster mot søster, far mot sønn og datter mot mor, og de vil slite hverandre istykker, for syv djevler vil herske over byen. Ve, ve, tre ganger ve over den som har sluppet løs de syv djevler fra deres lenker!» «Mener hun kringkastingen?» spør en av de unge piker helt forstyrret. Den andre nikker.

«Vær så snill å bringe kvinnen hjem,» sier Michaela sagte. «Og der gir dere henne pillene fra røret? Ikke sant? Slik at hun kan sove.»

Det er brom fra Martins husapotek.

Telefonen står i konferanserummet mellom en stabel skolehefter og en utstoppet ugle. Oskar og Jenda har i mellomtiden bundet den falske rødekorsøster med bukseremmen. Fru Pecha bryter hodet med hvorledes hun upåaktet skal kunne få snakke med den blonde mann. Men leiligheten til det kommer før hun har tenkt seg. De to forbrytere forlater konferanserummet fordi de har fått beskjed om å komme ned av for-

Forts. side 7

FOLK OG LANDS MINNEALBUM :

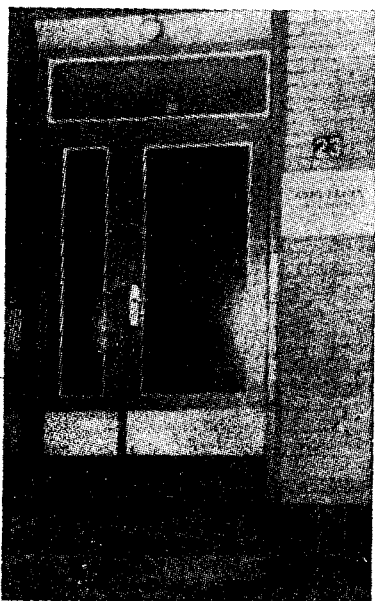
Falt i øst i kampen for Europa

36

Anne-Frank selskapet drev falskmyntneri!

UTROLIG SKANDALE I HAMBURG

Anne-Frankselskapets flotte hovedkontor i Kattunbleiche 23 i Hamburg.

Da Anne Frank-feberen takket være en behendig propaganda for noen år siden hadde nådd sitt høydepunkt, fikk en tysk dame av jødisk opprinnelse, Helen Rosenthal en god idé. Hun ville bevare den tyske ungdom fra «et tilbakefall til barbariet», som hun sa, og sette den i forbindelse med ungdom fra Israel. Altså meget vakkert tenkt. Hun fikk også sin idé satt ut i livet og i 1960 ble «Anne Frank Gesellschaft Bergen-Belsen e. V.» stiftet og fikk også tillatelse til å foreta offentlig innsamling til formålet. Den første formann var kjøpmannen Mortechai Schächter, mens Helen Rosenthal ble forretningsfører. Hun var også en dyktig sådan og det kom inn minst en kvart million kroner. Lokalene befant seg i Hamburg.

Helen Rosenthal var datter av den jødiske kjøpmann Felix Rosenthal, som i 1935 utvandret til Tsjekoslovakia og derfra illegalt til Italia, hvor datteren vokste opp.

Da Helen Rosenthal på denne måte hadde skaffet seg en jobb, var neste skritt å skaffe seg en ektemann. Ham fant hun i Hamburgs mindre velanskrevne gledesstrøk St. Pauli, den mangfoldige Bernhard Victor vom Hövel, som

blant annet også var utdannet som litograf. Denne ryknet da inn i selskapets flutte lokaler og assisterte sin kone med veldedigheten.

Om sakens videre utvikling skriver vår tyske medarbeider:

At det var noe som ikke stemte med «Anne-Frank-Gesellschaft e. V. Bergen-Belsen» med sete i Hamburg var allerede lenge antatt. For Zentralrat der Juden in Deutschland hadde allerede i 1960 uttalt seg temmelig negativt om det og likeledes vendte Israelsmisjonen i Köln seg mot selskapets innsamling. Anne Franks far foretok i 1962 rettslige skritt mot anvendelsen av datterens navn. Men man fikk ikke vite noe bestemt. Pressen gav, som alltid i slike tilfeller bare ytterst sparsomme meddelelser. Det kunne jo også bare dreie seg om hine personlige feider som offentligheten bare hører om nå og da.

I disse dage er det imidlertid kommet til en skandale hvis omfang vel ingen av de tidligere mistroiske engang har hatt tanke på: Politiet halte i lokalene til «Anne-Frank-Gesellschaft e. V.» i Wandsbeker Marktstrasse 156 i Hamburg frem et falskmyntnerverksted, hvor det var blitt laget falske 10-DM-sedler til et beløp av DM 200.000,—!

Det med de mest moderne maskiner utstyrte trykkeri ble av «Anne-Frank-Gesellschaft» offisielt anvendt som læreverksted for israelske ungdommer. Leder for falsknerne var litografen Bernhard Victor Freiherr vom Hövel, funksjonær og ektemann hos forretningsføreren i «Anne-Frank-Gesellschaft». Politiet antar at en betydelig del av de innsamlede penger er blitt anvendt til å bygge ut falskmyntnerverkstedet, idet det ved et bokeftersyn som var blitt foretatt kort før var fastslått slike uregelmessigheter at selv bokføringsspecialister ikke kunne skaffe klarhet. Fordi det ikke kunne avlegges noe tilfredsstillende

Forts. side 7

Hållningslös tysk utrikespolitikk hot mot europeisk konsolidering

STARKA KRAFTER I VÄST MOTARBETA EUROPAS RENÄSANS SOM SJÄLVSTÄNDIG MAKTPOLITISK FAKTOR. — MOSKVA SPELAS I HÄNDERNA. — FARHÅGOR FÖR ATT WASHINGTON OCH LONDON LYCKAS BRYTA AXELN BONN-PARIS.

Frågan om det tudelade Tysklands återförening och frigörandet av de under kriget härtagna staterna bakom järnridån från Sovjet-oket är ett mål, som aldrig får lämnas ur sikte i en europeisk medveten politik. Starka krafter äro emellertid verksamma i Väst för att — medvetet eller omedvetet — gå Sovjets ärenden och förhindra en europeisk renässans, som återger vår världsdel dess roll som suverän faktor i världspolitiken, skriver «Fria Ord».

Sabotörarna av de strävanden, som via en europeisk ekonomisk gemenskap på EEC:s grund vilja konsolidera Europa maktpolitiskt, synas på sistone ha fått vind i seglen. Inträffade, eller förestående förändringar i inrepolitiska partikonstellationer t. ex. regeringombildningen i Västtyskland och troligheten av en kommande labour-regering i England — äro väsentliga faktorer att räkna med i detta spel. Vad särskilt omskiptet på kanslerposten i Bonn kommer att innebära, återstår att se. Här gäller det icke minst, huruvida den europeiska politik på axeln Bonn—Paris, som signerats av Adenauer och de Gaulle, kommer att fullföljas. Mot denna tysk-franska linje har en livlig aktivitet utvecklats från Washington och London samt av Moskvas hjälpstyrkor inom skilda europeiska demokratier.

Vissa företeelser och yttringar i Bonnrepublikens utrikespolitik inge farhågor för att det skall lyckas dessa krafter driva in en kil i det tysk-franska samförståndet med följd att Västtyskland blir sittande mellan två stolar. Dr Erich Janke — en av de ledande krafterna inom tysk flyktingorganisation — ger en intressant analys i nedanstående artikel.

Hvor går Tysklands nye kansler Erhardt?

Med utgång från åtskilligt, som hänt på sistone, måste en uppmärksam iakttagare av Tyska förbundsrepublikens utrikespolitikk komma till det resultatet, att Bonn uppvisar en sådan rörlighet, att det står i begrepp att sätta sig mellan två stolar, d. v. s. att uppnå just det, som det främst vill undvika. Att denna fara existerar, göres tydligt genom att enligt föreliggande pressuppgifter inte bara London och Washington utan även Paris avböjer en Berlin-klausul vid Bonnrepublikens anslutning till Moskva-fördraget rörande kärnvapenprovstoppet. Det var från början klart, att London och Washington motsatte sig en sådan: av denna anledning hade man alls inte behövt göra någon förfrågan i de engelskspråkliga ländernas båda huvudstäder. Ty för den amerikanska, liksom för den brittiska regeringen gick det ju ut på att särskilt för Förbundsrepubliken fastslå, att Bonn icke lämnar understöd

åt något annat land — här avses Frankrike — för atomsprängningsförsök i atmosfären. Om emellertid nu den tyska anslutningen skulle komma att ske under förbehållet av att därmed även följde Väst-berlins biträdande, så skulle Moskva med viss sannolikhet tilbakavisa denna förklaring, eftersom sovjetregeringen hävdar standpunkten, att Västberlin är en slags «självständig tysk stat». Men om Moskva skulle avvisa anslutningsförklaringen, då komme fördragets politiska ändamål att i hög grad bli förfelat. Alltså vilja Washington och London förhindra, att Moskva bringas i ett brydsamt läge, ur vilket det skulle kunna få det svårt att komma ut. Sovjet skulle stå inför dilemmat, att antingen acceptera Berlins utrikespolitiska representation genom Bonn, resp. Västberlins tillhörighet till Förbundsrepubliken, eller att avböja Förbundsrepublikens anslutning till avtalet.

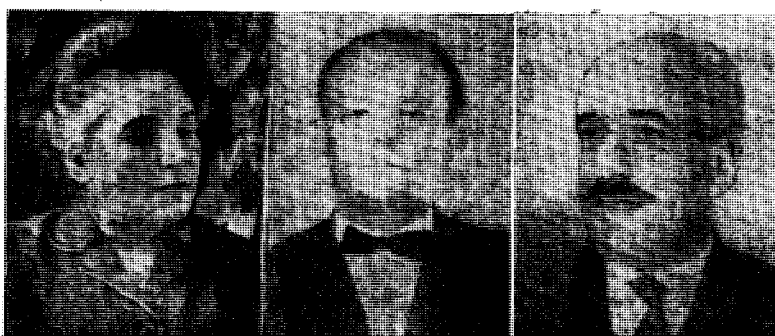
Nu är det verkligen överraskande, att även Paris lär ha kommit till samma standpunkt som London och Washington, trots att det för fransmännen bara skulle kunnat vara lägligt, att Moskva ställdes inför frågan, om det från sin sida skall utesluta Förbundsrepubliken från anslutning till provstoppsavtalet eller icke. I betraktande av Frankrikes intresse-situation blir det alltså tydligt, hur stor förstämningen är i Paris över skilda aspekter i den aktuella tyska utrikespolitiken liksom över vissa tongivande politiska personligheter och kretsar i Västtyskland. Att det i det nyligen tillkännagivna fem-punkt-princippro-

En annen tysk forgrunnsfigur, den mangfoldige Erich Mende.

grammet för den tyska utrikespolitiken inget nämndes om den fransk-tyska vänskapen, resp. Elysée-fördraget, har man förvisso noterat i Paris. Förstämningen skärptes genom de mycket konkreta fallen av nonchalans från tysk sida av andemeningen i det bokstavliga Elysée-fördraget, något som inom den franska regeringen utan tvivel torde ha uppfattats som förklaring till nämnda underlåtenhet att omnämna fördraget. Därför har man nu synbarligen i Paris i frågan om Berlin-klausulen reagerat på motsvarande sätt: Paris har genom sitt ställningstagande låtit veta, att Förbundsrepubliken eventuellt icke längre kan räkna med utrikespolitiskt stöd från Frankrike, om den icke i ord och gärning bekänner sig till den tysk-franska vänskapen. — Kort sagt: fransmännen ha mycket tydligt markerat, att de icke i längden äro villiga

Forts. side 8

De tre hovedpersoner: Helen vom Hövel-Rosenthal, ektemannen vom Hövel, og den svenske statsborger Fredy Hans Gronemann.

NORGES BESYNDERLIGE KRIG

Forts. fra side 1)

overkommandoen stilt for retten og dømt. Slike forbrytelser blir heller ikke foreldet og en finner det jo ellets i sin fulle orden at det gjøres ansvar gjeldende den dag idag når det gjelder tyskere en mener har forbrutt seg.

Det er i denne forbindelse nok å nevne bestemmelsene i paragraf 5 om at den norske overkommando skal sørge for at flyplassene Bardufoss og Skånland snarest settes i brukbar stand (slik at tyskerne kan bruke dem i sin krigføring mot våre «allierte») og at overkommandoen skal sørge for «at det heller ikke gjennom sivile myndigheter eller privatpersoner finner sted noen radio-, telefon- eller telegrafkorrespondanse med de stater som Det tyske rike er i krig med (og hvor altså de nordmenn befant seg som «fortsatte krigen»).

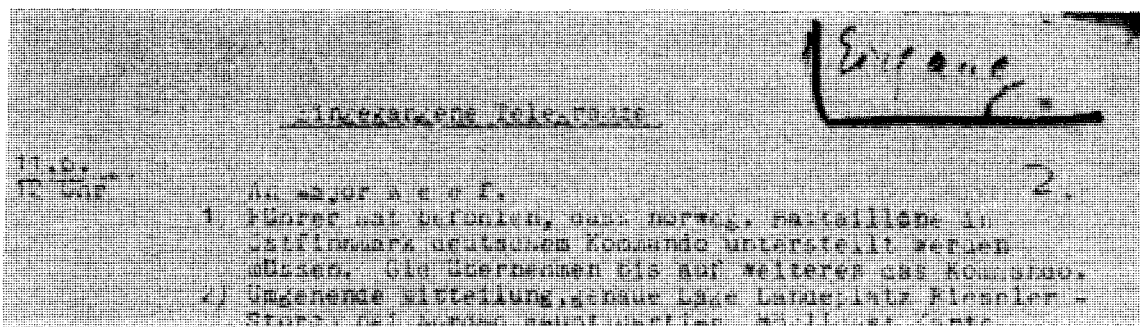
I paragraf 6 forplikter den norske overkommando seg til å bistå tyskerne i deres krigføring ved å stille til disposisjon for den tyske overkommando «sjøtransportmidler under sjøkyndig ledelse i nødvendig utstrekning for militærtransporter.»

I paragraf 7 finnes så bestemmelsen om samarbeide mellom tyske og norske militæravdelinger i Øst-Finnmark: «Bestemmelsene om å legge ned våpnene og avlevere våpen og utstyr o.s.v. gjelder i samme utstrekning for dem (de norske tropper i Finnmark), undtatt to bataljoner og ett batteri ved grensen i Øst-Finnmark. Inntil grensevakt er endelig ordnet skal disse som hittil ha vakt under befaling av fylkesmannen i Finnmark, under navn av henholdsvis grensevakt-politibataljon og grensevakt-politibatteri.»

Vi skal komme tilbake til dette om et øyeblikk, men skal først i all korthet si litt om hva denne kapitulasjon fra den norske overkommandos side virkelig omfatter, spesielt fordi «retts»oppgjørets forsvarere drevet fra skanse til skanse, for å tale med Koht, har lagt vekt på visse notater som den tyske forbindelsesoffiser major Neef har gjort i krigs dagboken. Det heter i denne avtalens ordlyd «samtlige stridskretser» betyr alle militære formasjoner som står under Ruges kommando (og det gjelder både hær og marine), men ikke norske enkeltpersoner i utlandet. Eller som det heter i notatet:

§ 1 Streitkräfte bedeuten nur die unter K.d. General Ruge, nicht Norweger im Ausland.

Dette har pussig nok vært

Fra major Neefs krigs dagbok: Inngåtte telegrammer, hvorav det første meddeler at de norske tropper i Øst-Finnmark stilles under Neefs kommando. Bare oberst Faye skjønte ingen ting.

tatt som bevis på at krigen skulle fortsette utenlands, mens det etter vår oppfatning jo heller må bestyrke det motsatte. Det understreker avtalens omfattende karakter og det tales ikke om norske avdelinger eller fartøyer i utlandet, kun om «nordmenn i utlandet», altså enkeltpersoner.

Det kan ellers i forbindelse med major Neefs krigs dagbok ha sin interesse å merke seg at majoren noterer at Ruge er innforstått med at æresordet (om ikke å kjempe mere mot Tyskland eller dets forbundne i den pågående krig) binder yrkessoldater.

Da Sverre Hartmann i sin tid meget fortjenstfullt tok opp avtalens bestemmelser om de norske styrker i Øst-Finnmark og «Dagbladet» laget kjempeoverskrift om at «General Ruge stilte norske styrker under tysk overkommando», så vakte det naturligvis stor og almen oppsikt. Men en har da etterhvert klart å hysje det ned igjen og skape ny ro om den underlige norske krigen og «retts»oppgjøret.

Dengang rykket oberst Faye ut med avisinnlegg og bedyret at han som spesielt oppnevnt sjef for denne norske styrke i Øst-Finnmark, naturligvis ikke stod under tysk kommando: «Ingen norsk militær sjef eller militær avdeling ville funnet seg i å bli stilt under tysk kommando i juni 1940.»

En skulle tro det må ha vært noe alvorlig i veien med toppen på alle disse sannhetsvitnene fra dengang. Først har vi herrene Koht, Ljungberg og Nygaardsvold som altså ikke engang husket hvorfor de måtte forlate Norge og den kapitulasjonsavtale de beordret undertegnet, og her har vi altså en militær sjef som ikke begriper at han etter den norske kapitulasjon står under tysk overkommando selv om han fikk sine direktiver via fylkesmannen i Finnmark. Om ikke annet så måtte han da vel se at både han og troppene hans gjorde tjeneste under det tyske krigsflagg som Terboven lot

heise. Om dette sier Terboven bl.a. i sin rapport til Hitler av 17. oktober 1940 (gjengitt av Hartmann i «Dagbladet» for 4. august 1952):

«Derfor bega Rikskommisæreren med sine medarbeidere seg i sjøfly straks til Kirkenes og lot — etter å ha forhandlet kort med de stående norske bataljoner (sjef den samme oberst Faye!) — det tyske rikskrigsflagg heise — for dermed å bekjentgjøre at også provinsen Finnmark var tatt under beskyttelse av de tyske våpen.»

Men oberst Faye begrep altså etter hva han skrev ikke en dust.

Dette var så meget mere besynderlig, som den norske overkommando, som fortsatt arbeidet videre under tysk kontroll for å gjennomføre kapitulasjonsavtalens bestemmelser 24. juni 1940, sendte både obersten og fylkesmann Gabrielsen nærmere direktiver om denne vakt-tjenesten i Øst-Finnmark. Vi gjengir skrevet i den tyske oversettelsen som overkommandoen lot tilstille den tyske forbindelsesoffiser major v. Schlebrügge, og skal her bare nevne noen av de springende punkter.

Det slås i direktivene fast at «ordningen med norske tropper som vakt-tjeneste i Øst-Finnmark skal fortsette inntil videre — — med full krigsstyrke».

Og mens det altså under «retts»oppgjøret ble tatt som utgangspunkt at krigen fortsatte og at paragraf 86 derfor var anvendelig, så sier den norske overkommando under Ruge forbausende nok i disse direktiver til fylkesmannen og til sjefen for de norske tropper at trass i denne pågående krig med Tyskland så er det mulig ordningen med tysk-norsk militært samarbeide i Øst-Finnmark skal fortsette og da «auf die Dauer des Krieges» (for krigens varighet). Hvilken krig er det Ruge her tenker på? Er det under Norges krig mot Tyskland det militære samarbeide med Tyskland skal fortsette? Eller gir Ruge uttrykk for det som alle bør forstå, at den krigen naturligvis er slutt, og at det er verdenskrigen han skriver om.

Ellers sier direktivene, som en vil se, at hvis det blir en slik permanent ordning, så er det hensikten å ordne med garnisonerende avdelinger til avløsning av de innbeordrede vernepliktige.

Men Faye begrep altså fremdeles ingenting. Og det gjør tydeligvis heller ikke de brave lovens menn som lot sine landsmenn dømmes for landsforræderi på bakgrunn av dette og som den dag idag ikke vil korrigere justismordene.

Vi kan ellers ikke slippe den samme oberst Faye uten å gjengi hva major Neef ifølge en artikkel av Sverre Hartmann i «Dagbladet» for 11. august 1952 skriver 15. juni 1940 til Gruppe XXI i Trondheim:

«Den Befehl in Ostfinnmarken hat mit meinem Einverständnis der sehr energische bisherige Kommandeur des IR 16, Oberst Faye übernommen. Eine Unterstellung des bisherigen dortigen Kommandeurs, Oberst Aas unter den Fylkesmann wäre persönlicher Differenzen wegen nicht möglich gewesen.» Den tyske forbindelsesoffiser har m. a.o. erklært seg enig i at oberst Faye overtar kommandoen i Øst-Finnmark.»

Når han gjorde det, så var det fordi han som det telegram vi gjengi viser selv var beordret til å overta overkommandoen over de norske tropper. Det heter i dette telegram til major Neef 11. juni kl. 12 bl. a.:

«1) Der Führer har gitt ordre til at norske bataljoner i Øst-Finnmark må bli stilt under tysk kommando. De overtar inntil videre kommandoen.»

Det var etter at den tyske forbindelsesoffiser til den norske overkommando hadde fått denne ordre fra selveste Hitler at general Ruge sendte ut sine direktiver om ordningen av det norske vaktholdet i Øst-Finnmark. Det kunde således hos ham på dette tidspunkt iallfall ikke herske noen tvil om at de norske tropper stod under tysk kommando. Bare Faye hadde tyngre for det.

La oss supplere dette med å gjengi et privattelegram til «Dagbladet» fra Hammerfest, som tilfulle bekrefter hvorledes de faktiske forhold var:

«I anledning av Sverre Hartmanns artikkel i Dagbladet har en av soldatene som var inne til tjeneste ved Varanger bataljon i 1940, uttalt til Vest-Finnmark Arbeiderblads korrespondent i Vadsø, at noen få dager etter kapitulasjonen, skjedde det flere forandringer. Navnet Varanger bataljon ble byttet ut med Varanger grensepolitibataljon. Dette stod å lese på alle bataljonens biler. Senere fikk soldatene ordre om å skyte på alle fremmede fly, unntatt de tyske.»

Da soldaten ble dimittert fikk han også sine dimisjonspapirer utstedt på tysk og med tysk underskrift. Det kan således ikke være noen tvil om under hvis kommando han stod.

Omdøpingen til «grensepolitibataljon» endrer naturligvis intet i de faktiske forhold. Navnet skjemmer ingen og Ruge taler da også i det omtalte skriv av 24. juni fremdeles om «norske tropper».

I enda mere flatterende belysning kommer alt snakket om Norges fortsatte krig når man leser dette avsnittet i en artikkel av Hartmann i «Dagbladet» 4/8 1952 om grunnlaget for at man samarbeidet med den påståtte fiende, at det faktisk skyldtes et norsk initiativ, tatt etter direkte ordre fra den norske regjering:

«Man befant seg dengang i en tvangssituasjon og man måtte be fienden om å besette hele landet. Dette krav til tyskerne under kapitulasjonen hadde general Ruge — etter hva jeg har fått opplyst — mottatt til formidling fra den norske regjering før den forlot landet. Dermed oppstår den eiendommelige konstellasjon — at regjeringen anmoder den fiende som krigen fortsettes mot — å besette Norge helt til dets østgrense.»

Det skal sannelig en Solem eller en Terje Wold til å forklare dette. Det var synd sistnevnte ikke ble igjen som fylkesmann i Troms, så begrepene kunne ha klarnet noe.

FORLOVELSESRING-SPECIALEN

tillbyr moderne, garantert 14 karat stemplet håndarbeidede ringer fra kr. 95,— pr. par. Sender pr. postoppkrav porto-fritt over hele landet. Dessuten + 50% rabatt på grunnprisen.

SKRIV EFTER RINGMAL!
Ringene blir sendt straks jeg får bestillingen.

Gullsmedmester

Thorvald A. Olsen

Skottegaten 20 v/ Metodistkirken.

Bergen

Dødsdansen i Prag

(Forts. fra s. 4)

mannen i nasjonalkomiteen. De skal overvåke bortkjøringen av likene i kjelleren og fangene er kommandert til å delta.

«Vi kommer straks tilbake,» forsikrer Oskar troverdig og ivrig, noe fru Pecha ikke er det minste begeistret for. Likevel gir hun ham et vakkert, men noe skjevt smil.

«Jeg vil gjerne snakke med Emil,» sier Martin inn i den sorte mikrofonen.

Gestapoagenten, som er bundet fast til stolryggen, rykker til. Men også fru Pecha skvetter da hun hører Emils navn. Emil? Er det den usynlige sjefen for den kommunistiske spionasje? Med åpen munn hører hun spent på.

«Ja, Emil, jeg har kanskje noe. Send straks en bil hit. Stephansgasse, nasjonalkomiteen. Når kan vognen være her? Godt, jeg skal vente så lenge.»

Han legger røret på og setter

seg ved siden av uglen på bordet. Øynene til den utstoppede fuglen gløder i den gylne solstråle som søkende virrer omkring i det mørke rummet. En krukke med ikke helt utsprungne, men allerede visne prestekraver, to bundne, blodunderløpne hender, en skjev skulder — og Michaela. Martin ser ufravendt på henne, og må bite tennene sammen for ikke å si det som han stadig sier i tankene. Når vil han kunne si henne det? Det må sies ellers vil det aldri bli sagt.

«Hører De,» begynner fru Pecha hurtig. «Jeg må si Dem noe. Jeg kjenner Dem! Jeg er annensekretær hos politipresidenten. Min mor ble arrestert og er her.»

Mere sier hun ikke. Hun ber ikke om noe og hun gråter ikke.

Annensekretær. Førstesekretær var Helena. Og Emil har bruk for Helena. Men Michaela må ikke vite det.

«Senere,» sier han kort. «Gå og let etter Deres mor. Under ett eller annet påskudd. Si eventuelt at De er i min tjeneste.»

Fru Pecha forsvinner uten et ord. Michaela spør ikke om noe. Den dansende solstråle leker på hennes fast tillukkede leber.

«Hvorfor forgiftet De barna? Svar hurtig, bilen vil snart være her!»

Martin står tett foran den bundne kvinne. Engang da han var sterkt beruset hadde hun kysset ham. Hvilken kvinne hadde ikke kysset ham, og hvilken kvinne hadde ikke han kysset? Forhåpentligvis har hun glemt det.

Men hun har ikke glemt. Dette er mannen som hun engang hadde sagt — du er så vakker og så sterk som døden.

«Av hevn,» svarte hun rolig.

«Jeg har arbeidet for Gestapo for å redde min familie. Jeg har forrådt jøder for å holde min far ilive! Jeg har forrådt tsjekkere og tyskere, jeg måtte, jeg ville — og Gestapo forrådde meg igjen! Hele min familie har tyskerne utryddet! De lever ikke mere.» Hun begynner å skrike hysterisk. «Ingen andre skal leve heller! Ingen! Jeg har fornedret meg helt ned i støvet — og hva har jeg oppnådd ved det? Bare støv. Bare støv er tilbake!»

Døren farer opp, seks menn i lærjakker styrter inn.

«Doktor Novák? Vi kommer fra Emil. Hvem skal vi ta med?»

Før Martin kan svare, står Michaela mellom ham og partisanene.

«Kvinnen der, og to andre kvinner som straks kommer.»

ANNELISE PAROW
TANNINNETNING
Trondheim

TANNLEGE MAAMOEN
Hansteensgt. 2
Tlf. 44 43 33

MARTIN KJELDAAS
Tannlege
Hansteensgt. 2
Tlf. 44 75 54

Bøker -

(Forts. fra side 2)

umiddelbare blick i sagastilens fryktløse realisme går tapt, «der er kommet latin på pupillen». Sigrud Undset måtte, både som dikter og som historiker, utfordre nær sagt alt og alle som hos oss hadde beskjefteget seg med middelalderen.

Vi er slett ikke sikker på at det pateren her doserer som et alment anerkjent «historisk faktum» er så anerkjent som han vil ha det til. Nye arkeologiske fund fra den førkristne tid, helt tilbake til bronsealderen har da også dokumentert en adskillig mere omfattende kontakt med resten av verden enn tidligere antatt.

Men, dette får nå være som det vil. Enhver får jo til syvende og sist bli salig i og finne sitt livsgrunnlag i sin egen tro. Og uenighet med innlederen på dette område forringer naturligvis på ingen måte gleden ved å følge Sigrud Undset på den historiske oppdagerferd i vår felles fortid.

Normal engelsk ungpiken

Charlotte Bingham:
BLATT BLOD BLANT BLØTDYR.

Ernst G. Mortensens forlag.

En kan lure på hva som er grunnen til at denne boken er blitt en slik bestseller i en rekke land og først og fremst da naturligvis i England. Er det lysten til å gramse i den engelske adels privatliv? Er det jargongen som gjør at ungdommen er på hjemmebane ved lesningen? Eller skulle det tross alt være dette at forfatterinnen tvers gjennom alt det tilsynelatende pjattet reagerer sunt og ekte overfor degenerasjonsfenomenene i den vestlige verden — kanskje til og med uten selv å være klar over det?

Det er naturligvis ikke godt å si, men la oss slå fast at den unge dame og lordedatter, som bare er tyve år gammel, er uhyre observant og som hun selv sier uhyre «normal». Det siste er ikke minst viktig i en verden hvor det gjøres til en dyd å være så «unormal» som vel mulig, å fjerne seg mest mulig fra vår egen stammes kulturgrunnlag og adferdsmønster.

Vi er ikke så godt inne i ungdommens sjargong at vi skal kunne si noe om hvorvidt oversettelsen er på høyden eller ikke. Vi kan tenke oss at det er vanskelig å omsette et håpløst britisk sprogbruk til et like tåpelig norsk. Og vi synes i all fall ikke oversetterne har vært ubetinget heldige med oversettelsen av bokens tittel, selvom den norske kanskje selger bedre. Den engelske originaltittel er «Coronet among the weed», altså noe i retning av «Grevekroner blant ugress». At ugress og bløtdyr er synonyme begreper selv blant ungdommen betviles.

Øverland på sitt beste

Arnulf Øverland: *Noveller i utvalg*.
Aschehoug.

Øverland er en formens mester som få, enten han nå beveger seg

Hitlers livlege -

(Forts. fra side 4)

jeg ham sjelden. Da jeg imidlertid møtte ham engang, rådet jeg ham til å konsultere Hitlers livlege. Jeg visste at Morell hadde formådd å få riksutensministeren von Ribbentrop, som i årevis hadde lidt av alvorlig søvnløshet, til å sove igjen, for jeg hadde sett hos Morell et fotografi av Ribbentrop med en dedikasjon som takknemlig henviste til dette. Jeg visste også at riksmarskalk Hermann Göring likeledes lot seg behandle av Morell. Hvorfor ikke Goebbels, tenkte jeg.

Jeg synes ennå idag at jeg

i bunden eller ubunden form. Han slipper intet fra seg før det er finpusset så det skinner. Og det gjelder såvisst ikke bare sproget, men også innholdet. Han kjemper som hin Jakob både med form og innhold. Og denne mann som er blitt stående i bevisstheten som den store kristendomsfiende kretser som en evig jøde rundt rikets port. Også i disse noveller vender han stadig tilbake til bibelske motiver og griper fortvilet etter livets og dødens mysterier. Det er ikke meget igjen av den gamle marxisten med den materialistiske livsoppfatning hos Øverland, og han dokumenterer atter at det er de voldsomste kristendomsbekjempere som er sterkest sökende og mest religiøst innstillet.

Ellers er jo Øverland i denne bok inne på så mange emner, både dystre og mere menneskelig betonte. Han er intens, slagferdig, bitende ironisk og personlig engasjert som alltid. Og uten hensyn til hva han har stått for og vel fremdeles står for på mange områder, så sier vi uten betenkning at dette er en bok for den kresne, for den som leter etter noe annet enn bare ordskvalder.

Daglig friske blomster

Blomsterforretning

SYNNØVELIE

Kranser til alle priser

Frognerveien 30, Oslo

Tlf. 44 22 30

MALERARBEIDE OG RENGJØRING

UTFØRES

Henv. Miller - Tlf. 67 76 71

Kristne Venner

Har du lyst til å treffe gamle venner i et åpent miljø? — **Kristne Venner** møtes den første fredag hver måned i Colletsgate 43. Etter en tale er det bevertning og anledning til selskaperlig samvær.

Møtetid: kl. 19,30.

hører ganske tydelig svaret hans på mitt forslag: «Denne forbryter skal ikke få betre huset mitt.»

Jeg følte meg som om jeg hadde fått et slag i hodet.

At Goebbels kalte en eller annen idiot eller lignende skjellsord, hadde jeg ofte opplevet. Det skyldtes øyeblikkelig, og ofte meget berettiget opphisselse og var ikke så ille ment. Men at han kalte en kjent mann og det til og med en fra Hitlers nærmeste omgivelser — «Der Führers livlege» — for en «forbryter», det var ganske enkelt uhyrlig.

Det stod alltid klart for meg at Goebbels' maktposisjon bare var avhengig av hans hode og hans kontakt med Hitler. Han hadde ofte nok sagt meg det. Men nå — måtte jeg erkjenne at hans kontakt til Hitler sammenlignet med årene 1931/35 hadde lidt sterkt. I hine år ville det vært utenkelig at det hadde vært en mann i Hitlers nærmeste omgivelser som Goebbels kalte en «forbryter» og som ikke fikk betre det goebbelske hus. Hvorledes hadde han ikke ved krigens begynnelse — rettet mot Ribbentrops utenriksdepartement — advarende sagt til sine medarbeidere: «Hvis vi ikke passer på, så vil man en vakker dag ikke la oss drive det tyske rikets propaganda, men bare overlate oss riksstyrets sprogregulering.»

Efter krigen fikk jeg vite av prominente medfanger i IMT i Nürnberg — hvor også professor Brandt var innesperret — at Brandt i sin tid hadde advart Hitler mot Morells injeksjoner. Han hadde nøyaktig analysert innholdet og påvist hvor stor fare det innebar. Professor Brandt var derpå etter anmodning fra Morell blitt sperret inne av Hitler. I Nürnberg ble Brandt som kjent anklaget og henrettet. Professor Morell var ikke innesperret sammen med oss i Nürnberg, men befant seg i lasarettet.

I hvilken utstrekning Hitler, Göring og Ribbentrop har handlet under innflytelse av Morells injeksjoner, vil vanskelig kunne påvises. Goebbels, som skarpt avviste Morell, visste sannsynligvis noe om det. Iallfall spilte denne gåtefulle lege en stor rolle de siste år.

*Vår Fridtjof Nansen visste ett,
som han var verden skyldig:
Vel tør mitt hjerte være trett,
men aldri likegyldig!*

(GUNNAR REISS-ANDERSEN)

HUSK HJELPEORGANISASJONEN FOR KRIGSSKADEDE

FOLK OG LAND 7

Anne-Frank -

(Forts. fra side 5)

regnskap over de innsamlede penger og hva de var anvendt til, ble innsamlingstillatelsen trukket tilbake og regnskapsføreren ble ilagt en bot på 300 Mark for overtredelse av loven om offentlige innsamlinger. Hvor resultatet innsamlingen hadde vært, viser meddelelsen om at det har dreiet seg om et sekssifret tall.

Under politiefterforskningen sjaltet også sedelighetspolitiet seg inn, idet det i «lærlingeverkstedet» var blitt fremstillet pornografiske skrifter og utuktige bilder. Om fortjenstmulighetene innen denne litteraturgren var vom Hövel godt orientert fra sin tid som portier i Hamburgs fornøyleskvartal St. Pauli. Der hadde han også ifølge «Bild-Zeitung» lært sin senere hustru, forretningsføreren i «Anne-Frank-Gesellschaft» å kjenne. Den medskyldige Fredy Hans Gronemann, som i 1933 emigrerte fra Berlin og nå er svensk statsborger, har flyktet. Han blir forøvrig også eftersøkt på grunn av bedrageri og er ikke ukjent for rettsvesenet i Hamburg.

«Anne-Frank-Gesellschaft» har ca 500 medlemmer, hovedsakelig i Vesttyskland, Østerrike og Israel. Forretningsføreren opplyste ellers at det var meningen å oppløse selskapet i nær fremtid, fordi ungdomsutvekslingen mellom Bundestyskland og Israel i mellomtiden er blitt overtatt av ungdomsorganisasjonene i Hamburg.

La oss håpe at det blir det eneste de overtar.

Hd.

Arkitekt

HUSTAD

Bærumsvn. 5 — Ø. Ullern
Telefon 55 61 29 — Oslo

Hållningslös -

Skal det tysk-franske vennskap som ble innledet av disse to nå sykkene hen og Bundestyskland haune mellom to stoler?

Forts. fra side 5

att hålla stolen redo for Bonn, darest den tyske partnern blott då och då sätter sig därpå för en stund, för att där-etter flytta över till andra stolar.

Härvid ligger det beträffande de andra stolarna även så till: de ställas alldeles uppenbart fram av den anledningen, att man just vill, att tyskarna skola löpa fram och tillbaka på angivet sätt. Har emellertid väl en gång den franska stolen helt dragits tillbaka, kommer det inte längre att vara behövt att hålla de andra gästfåtöljerna till förfogande: tyskarna kunna sedan slå sig ner på golvet eller eljest stå någon annanstans i hörnet. Och ytterligare: då består möjligheten att föranlåta Paris till att taga plats på just den stol, där Bonn just satt tillsammans med britter och amerikaner. Att «New York Times» i dagarna enträget krävt, att de Gaulle skulle beviljas omfattande amerikanskt stöd vid uppbyggnaden av den franska atommakten, visar vad man har under övervägande i USA: man anser, att den amerikanska hjälpen åt Frankrike på det vetenskapligt-tekniska området och de därmed förbundna stora kostnadsbesparingarna med avlastning från den franska statsbudgeten måste te sig så lockande för Paris, att en politisk affär kan göras på detta sätt. Som fransk motprestation för U. S.A.-hjälpen skulle utan tvivel komma att krävas, att

Frankrike förpliktar sig att icke låta något «tredje land» — d.v.s. Västtyskland — få del av resultatet i den franska vetenskapliga forskningen, en delaktighet som ställföreträdande franske utrikesministern Habib-Deloncle nyligen — om än i allmänna ordalag — ställde i utsikt i Strasbourg.

Till detta kan läggas, att Förbundsrepubliken just i denna tid, då tvivelsutan ett närmande håller på att ske mellan Moskva och Washington, mer än någonsin är i behov av franskt understöd. Man behöver blott tänka på frågan om kontrollposterna. Om dessa inskränkas till Förbundsrepubliken och Sovjetzonen (Östtyskland), tages därmed ytterligare ett steg mot faktiskt erkännande av Ulbricht-regimen och därmed till Tysklands delning. Detsamma gäller ännu mer för utbytet av nonaggressions-förklaringar, resp. slutandet av ett ickeangrepps-avtal mellan Atlantpaktens och det europeisk-sovjetiska östblocket. Man må inte blunda för faktum: om Frankrike skulle följa impulserna från Moskva, Washington och London, så kommer Bonn inte ens att förfoga över en pall att slå sig ner på.

Därefter skulle Bonn i varje avseende vara ytterligt isolerat, och ingen som helst «rörlighetens utrikespolitik» — om vilken det nu talas så mycket — skulle kunna vara till någon nytta. Med denna

FORSINKET SORG.

Som så många andre bra och betydelsefulle mennesker ble også dikteren Åsmund Sveen støtt ut i det ytterste mørke i 1945 fordi han hadde vært medlem av Nasjonal Samling under okkupasjonen. Men nå er han død og nå kan det gjøres forretning på hans dikternavn igjen hos en åndsforlatt eftertid. Det er i år kommet en diktsamling av Sveen «Brunnen» og om den skrives det i DAGBLADET av Paal Brekke bl. a.: «Åsmund Sveen debuterte som lyriker 1932, og fikk sitt gjennombrudd med «Jordelden» året etter. I tiåret fram til 1943 kom ytterligere tre diktsamlinger og en roman Så fulgte 20 års delvis påtvunget taushet(!). I dag er det ganske hardt å tenke på det». Akja. Det er vel hardt for det DAGBLADET hvis gode medarbeider han engang var, men som falt ham så sorgelig i ryggen skjønt det burde ha kjent hans nasjonale sinnelag. Men så fortalte da også Sveen nedskriveren av disse linjer avsløringer om DAGBLADET's redaksjon i den første okkupasjonstid som ikke akkurat var smigrende for bladet.

«rörlighetens utrikespolitik» forstås en politik, som — för att därmed vara med i spelet — följer alla de rörelser, som Washington och Moskva för-exercera. Det torde emellertid vara en högst problematisk uppfattning, om man anser, att genom deltagande i «avspänningsövningar» kunna utlösa ett skeende, vilket med tiden skall leda till att Tysklands sönderdelade kropp så att säga växer samman av sig själv. Mycket mera antaglig är tesen, att man kommer att betrakta Tysklands delning mer och mer som något oväsentligt, ju lösare den allmänna politiska stämningen blir och ju mera det intrycket växer fram, att tyskarna själva vänja sig vid uppstyckningen av sitt land och lära sig gå med ett ben. Det får nämligen aldrig skuffas ur synfältet, att just även västliga länder i åtskilliga synnerligen betydelsefulla politiska kretsar betrakta Tysklands uppdelning nästan med välbehag.

Den tyska politikens uppgift är alltså att från början göra allt för att icke sådant intryck skall tillåtas uppkomma, om att tyskarna skulle vara till den grad «flexibla», att de redan vore inställda på att hur som helst anpassa sig efter allt, som kommer att beslutas «på högre nivå» — i det att det på sin höjd skulle

TOGOS SISTE GUVERNÖR.

Hertug Adolf Friedrich zu Mecklenburg feiret nylig sin 90 årsdag på slottet Eutin i Schleswig-Holstein. Fra 1912 til krigsutbruddet i 1914 var han guvernør i den tidligere tyske koloni Togo. Han var umåtelig avholdt av togolenserne og et bevis på det fikk han da han 46 år efter sin guvernørtid ble invitert til å delta i Togos uavhengighetsfestligheter som æresgjest. Også på idrettens område innla hertugen seg store fortjenester i sine yngre dage, dels som aktiv rytter og dels i administrasjonen, bl. a. som medlem av Olympiakomiteen. Den nasjonale tyske olympiakomite utnevnte ham i 1951 til ærespresident.

STJÅLET FRA WAFFEN-SS

Den nederlandske hær skal nå utstyres med et infrarødt sikteutstyr, som tillater skyting i mørke. Utstyret ble i sin tid uteksperimentert av Technisches Amt der Waffen-SS under ledelse av professor Dr. ing. Schwab.

GENOSSE BRANDT JUNIOR.

Det av den tyske bundesregjering som kommunistisk dekkavis angitte ungdomstidsskrift «elan» bringer i sin oktoberutgave en beretning om en protestdemonstrasjon av vestberliner «Falken» mot «terroren i Franco-Spania». Et bilde viser Willy Brandts eldste sønn mens han, iført blåskjorte med rødt halstørklæ, deler ut flyveblader med «protestresolusjonens» tekst til forbigående. Willy Brandt selv (Karl Frahm) arbeidet som kjent i den spanske borgerkrig på de rødes side.

NYDELIG ÆRESBORGER.

I sluttkampen om Tyskland innla som kjent Breslau seg uvisnelig heder ved å kjempe seigt og forbitret mot

behövas några vaga löften och läpparnas beklannelser till principen om självbestämmanderätt för att göra dem ännu mera eftergivna och fogliga. Varje falsk flexibilitet måste i alla fall ha ödesdigra följder i dubbelt avseende: såväl ifråga om förhållandet till de västliga allierade, där följsamheten framstår som benägenhet för vacklan, som beträffande Tysklandsfrågan, där man skulle kunna få uppfattningen om att det redan skulle lyckats vränga det hela dit man vill ha det. Just med hänsyn till dessa faror är i båda fall en fasthetens politik av nöden.

den røde stormflod helt til siste slutt. Det er bl. a. dette boken «Brände an der Oder» (som selges gjennom vår boktjeneste) handler om. Efter at kommunistene nå har fått seg overlatt Midt-Tyskland er i disse dage den sovjetiske forsvarsminister Malinovski utnevnt til æresborger av Breslau.

GOLDWATERS SJANSER STIGER.

De siste amerikanske meningsmålinger forteller at senator Goldwaters sjanser er i stadig vekst. Selv i aviser som står det demokratiske parti nær blir det nå pekt på at Kennedy selv anser Goldwater som den farligste motkandidat ved presidentvalget. Goldwater er talsmann for et nært politisk og militært samarbeide mellom USA og Vest-Tyskland og har også gitt uttrykk for en sympatisk innstilling når det gjelder tyske krav om gjenforening og om en ordning av Oder-Neisse-problemet.

FRANSKE ATOMUBÅTER.

Frankrike skal ha bestemt seg for å påskynde byggingen av atomubåter som skal bestyres av raketter for midlere avstander. Det er DEUTSCHE NATIONALZEITUNG som forteller dette. Det blir nå undersøkt om Frankrike har tilstrekkelig industriell kapasitet til å bygge fem slike skib innen 1970. Det er meningen at disse ubåter skal erstatte atom-bombefly av typen Mirage IV.

Forbundets kontor

i Kierschows gt. 5, Oslo er åpent alle hverdager undtatt lørdage fra kl. 10 til 15. Sekretæren treffes bare onsdag, torsdag og fredag i hver uke mellom klokken 11 og 15 — Telefon 37 76 96.

FOLK OG LAND

Kierschowsgt. 5, Oslo
Telefon 37 76 96
Boks 32 14

Ekspedisjonstid alle hverdager undtatt lørdage kl. 10-15. Redaktør Melsom treffes onsdag - torsdag og fredag kl. 11 til 15.

Abonnementspriser:
Kr. 36,— pr. år, kr. 18,— pr. halvår i Skandinavia. Utlandet: Kr. 40,— pr. år, kr. 20,— pr. halvår. — I nøytralt omslag innenlands: Kr. 46,— pr. år, kr. 23,— pr. halvår.

Løssalg kr. 0,85.
Annonsepris kr. 0,40 pr. mm og spalte.
Bruk postgironr. 16 450.

Utgiver A/L Folk og Land